

« zurück blättern vor »

DYSZA subst. f. (m.), ab 1782; auch *dysz*, *dyza*; ‘Metallrohr zur Durchleitung von Dampf, Gasen und Flüssigkeiten; Austrittsöffnung am Ende eines solchen Rohres’ – ‘metalowa rura prowadząca parę, gazy i cieczę; otwór wylotowy na końcu takiej rury’: 1782 Os.Rud. 80, L *Rurkę, przez którą wiatr w piec wpada, z blachy białej zrobioną, kuźniacy nasi zowią dyszą.* ◦ 1781–1783 Jak.Art. 3 291, L *Dysza, rura żelazna wprawiona w miechu kowalskim.* ◦ 1841 Łab., SW ◦ 1949 Wilczek nr 16 s.96, DOR *Motor ruszył, rozszumiła się dysza i płaszczyna rusztów powoli zaczęła sunąć w głąb.* ◦ 1950 Ignat.Maszynozn. 17, DOR *Rozpylanie odbywa się za pomocą pary, sprężonego powietrza lub tłoczenia paliwa pod ciśnieniem przez dyszę palnika (mały otworek wylotowy).* – L, SWIL, SW, DOR sowie BAN. ◊
Var: *dysz* subst. m. – SW; *dysza* subst. f., 1782 Os.Rud. 80, L – L, SWIL, SW, DOR sowie BAN; *dyza* subst. f., [hapax] 1841 Łab., SW – nur SW. ◊
Etym: nhd. *Düse* subst. f., ‘Röhre aus Eisen, Blasebalgröhre’, GRI. ❖ Die geltende Form erklärt sich wohl durch den ursprünglichen Genitiv Plural von *dyza*: <dyz>, phonetisch [dys], das hyperkorrekt als [dyš] gedeutet und dem Verb *dyszeć* ‘schwer, laut atmen’ (belegt seit der ersten Hälfte des 15. Jhs.) zugeordnet wurde. Diese Volksetymologie, von LINDE vorgeschlagen, wurde noch ausdrücklich von SW und stillschweigend von DOROSZEWSKI übernommen.

« zurück blättern vor »